Advokatdagarna 2017 – Inledningsanförande Anne Ramberg

Herr statsråd
Ärade kolleger
Kära vänner,

Varmt välkomna alla till Advokatdagarna 2017.

Jag vill särskilt hälsa vår justitieminister Morgan Johansson välkommen. Han ska tala om "regeringens reformarbete på rättsväsendets område'.
Och, Anna vår tidigare medarbetare på kansliet, nu rättssakkunnig på RK, du är givetvis också mycket välkommen! Jag är stolt över att kansliet exporterar sina duktiga medarbetare till justiedepartementet. Annas efterträdare har även hon gått till Justitie. Men å andra sidan har jag stulit såväl chefsjuristen och stf chefsjuristen från Justitiedepartementet. Det är bra för departementet och för advokaterna.

Det är 7e året i rad som vi arrangerar Advokatdagarna. Vi är inklusive föreläsare 735 personer. Det är faktiskt Rekord! Det är fantastiskt roligt.

Vi har ett fullspäckat program framför oss innehållande en bred palett av föredrag och seminarier inom aktuella rättsområden och advokatens yrkesfrågor - med erfarna och inspirerande talare!

Imorgon bitti inleds dagen med Sveriges domare i Europadomstolen Helena Jäderblom. Idag kommer JK Anna Skarhed. Hon ska tala om det allmännas skadeståndsansvar. Lagmannen i Stockholms tingsrätt, Gudrun Antemar som i dagarna har överlämnat sitt betänkande om en modernare domarroll till justieministern, kommer att presentera nya förslag som syftar till att förbättra rekryteringen till domarkåren. Det är en angelägen fråga för alla och inte minst

för oss advokater; Såväl ur ett konstitutionellt perspektiv som ur ett yrkesperspektiv.

Vi önskar bibehålla en öppen domarbana som lockar de skickligaste talangerna, samtidigt som vi inte vill tappa unga duktiga advokater som idag lämnar yrket pga att de inte anser att de kan kombinera arbete och familj. Detta är tyvärr en realitet. Inte bara i Sverige. Alltför många unga advokater lämnar yrket. De flesta blir bolagsjurister. Tillväxten i kåren är därför mycket anspråkslös, trots en unik högkonjunktur och en unik anställningsboom. Det inger betänkligheter inför framtiden.

I also would like to take the oppurtionity to welcoming Nancy Hollander back. Nancy will speak on ”Wrongfully accused”. She will have a conversation over Skype with her client, the Mauritanian citizen Mohamedou Ould Slahi. He was brought to Guantanamo Bay in 2002, where he was kept in14 years, until last year 2016, when he was released without being charged for any crime and without trial. She will also together with Johan Ericsson give a seminar on defending a terror suspect. Thank you for coming Nancy!

Dessa två seminarier tillsammans med seminarierna om ensamkommande barn, advokatens roll i vårdnadsmål och seminariet som behandlar rättssäkerheten för personer med psykisk ohälsa och funktionsnedsättningar är några exempel på seminarier där advokaten centrala roll i rättsstaten blir särskilt tydlig!

Advokater har en särskild roll i rättsstaten. Vi är skyldiga att informera allmänheten om deras rättigheter och lojalt säkerställa att klientens anspråk på en rättvis rättegång iakttas. Dessa advokatens förpliktelser utgör också grunden för varför våra klienter är tillförsäkrade privilegier, som inte andras klienter har.

Vi är likaså skyldiga att uppmärksamma när lagstiftaren inte håller sig till vedertagna principer som följer av lagar och konventioner. Allt detta framgår av UN Guiding Principles on Lawyers, RB och våra stadgar.

En annan central uppgift för Samfundet är att tillvarata advokaternas yrkesintressen, men vi är inte och ska inte heller vara någon fackförening. En återgång till tiden då vi uppfattades som en organisation som bara såg till våra särintressen vore olycklig.

Men, de finns flera ledamöter som anser att vi ägnar oss för mycket åt rättsstatliga frågor och bör ägna oss mer åt yrkesfrågor. Några kollegor har uttryckt missnöje med att behöva läsa generalsekreterarens ledare och blogg på temat rättssäkerhet, asylrätt och humanjuristernas utsatthet.

Låt mig då försäkra er att kansliet och styrelsen i hög grad är sysselsatt med yrkesfrågor. I det ingår att värna förutsättningarna för advokater att verka och kunna utöva sin plikt att tillvarata sin klients intressen, alldeles oavsett om det rör sig om en företagsöverlåtelse eller tvångsomhändertagande av barn. I det ingår också att säkerställa att advokater får skäligt betalt för sitt arbete. Att advokaten får träffa sin klient i häktet osv. Att advokaters oberoende och tystnadsplikt upprätthålls. Och inte minst att verka för hög etik och professionalism. Ett flertal seminarier under dessa dagar handlar också om advokatens yrkesfrågor. Allt ifrån advokatetik, penningtvätt, 3;12 reglerna, stresshantering och retorik för att bara nämna några. Ett sätt att tillvarata advokaternas yrkesintressen är att bedriva den omfattande utbildning som Advokatsamfundet gör. Advokatdagarna är ett sådant exempel.

Det är faktiskt en trend inte bara i Sverige, utan i många advokatorganisationer jorden runt, såväl nationella, som internationella, att ifrågasätta Advokatsamfundens rätt och skyldighet att tydligt ta ställning i rättspolitiska frågor. Det finns flera förklaringar till detta. Jag tror till del att det är en följd av den polarisering som har ägt rum i samhället, samtidigt som tilltron till institutioner som sådana har minskat. Detta gäller också vår egen organisation.

I vårt grannland Norge ligger fn ett lagförslag, som innebär att det norska advokatsamfundet endast ska få uttala sig – på ett balanserat sätt i rättspolitiska frågor – när de kommenterar lagförslag och annat. Något som tydligt påminner om utvecklingen i Polen och Ungern.

Vi ska aldrig ta rättsstaten för given. Inte ens i vårt eget land.

Gemensamt för i det närmaste alla jurisdiktioner är att advokater och advokatorganisationer är reglerade i lag. I diktaturer är det ofta ett sätt att kontrollera advokater och att begränsa advokatens frihet. I demokratiska rättsstater är det i stället ett sätt att befästa advokaters oberoende. Detta har av tradition manifesterats genom att advokatorganisationerna anförtrotts beslutanderätten när det gäller inträde i dessa advokatorganisationer. Ett annat uttryck för självregleringen är advokaternas ansvar för den disciplinära tillsynen och rätten att fastställa vad som är god advokatetik. Självregleringen har när det gäller advokater, liksom när det gäller pressen, sin huvudsakliga bakgrund i behovet av att stå fria från staten.

Men detta är inte en självklarhet för alla. Inte ens för svenska riksdagsmän. Två SD riksdagsmän har i anledning av en prop. (2016/17:208) om offentlighet och sekretess i en motion yrkat att full allmän insyn och offentlighet bör råda i Advokatsamfundets verksamhet.

Det innebär i realititeten att staten ges kontroll över Advokatsamfundets verksamhet. Det skulle innebära ett direkt hot mot advokatväsendets oberoende i Sverige. Detta skulle i sin tur kunna utgöra ett första steg mot en sådana odemokratisk samhällsutveckling som vi sett i flera europeiska länder, såsom exempelvis Ungern, Polen och Turkiet. KU har avslagit motionen.

En annan riksdagsledamot och partistyrelseledamot i M kallade nyligen Sveriges domare för syltryggar och hånade därefter ledamöterna i HD i anledning av ett avgörande om vapenbrott.

Rättsstaten behöver stöd. Och den behöver stöd av advokaterna.

Hoten mot rättsstaten kommer dock från flera olika håll. Imorgon kommer vi att få lyssna på SÄPOS chefsanalytiker som kommer att berätta om hoten från utländska säkerhetstjänster och då särskilt Ryssland. Det är en för många advokater aktuell fråga. Svenska advokater kommer i olika sammanhang i kontakt med ryska intressen och det finns skäl att uppmärksamma de olika risker som finns, inte minst när det gäller säker kommunikation i processer och skiljeförfaranden.

Hoten mot vår demokratiska rättsstat kommer också från allvarlig brottslighet. Staten vill av naturliga skäl skydda sig och i närtid har en utredning om datalagring överlämnats till justitieministern. En annan om hemlig dataavläsning kommer att överlämnas till justitieministern i eftermiddag. Och en tredje om beslag kommer att lämnas i slutet av månaden.Dessa betänkanden berör ytterst frågan om att balansera olika legitima intressen; brottsbekämpning och säkerhet å den ena sidan och integritet och rättssäkerhet å den andra sidan. Dessa mycket svåra frågor kommer att beröras på olika seminarier.

Och så digitaliseringen förstås. Idag har vi två seminarier på temat. En sak är klar. Den har redan påverkat advokatyrket och den kommer påverka oss alla. Utvecklingen går obegripligt fort. Det är svårt att förstå blockchain och andra nya företeelser. Jag tror inte att AI är slutet för advokatkåren. Men, AI kommer att öka konkurrensen, öka transparensen, öka konkurrensen och öka access to Justice. AI kommer också att påverka synen på vilka vi rekryterar. Unga kommer att ställa nya och andra krav. Där har advokatbyråerna en viktig och intealldeles lätt uppgift. Men, behovet av advokater i kärnverksamheten kommer alltid att finnas. Även om roboten Sophia nu erhållit medborgarskap i Saudi Arabien och som robot tillerkänts alla de mänskliga rättigheter som landets kvinnor inte har. Det är i och för sig skrämmande.

Avslutningsvis är det svårt att inte beröra #metoo uppropet. Jag kan konstatera att av de 2757 advokater och biträdande jurister som anonymt besvarade novusundersökningen under hösten, motsvarande 37 procent av alla advokater och biträdande jurister, uppgav totalt 5 procent dvs 137 personer, varav 5 män, att de blivit utsatta för sexuella trakasserier under året, motsvarande siffra var 2012 3 procent. Av biträdande jurister var motsvarande siffror 4 procent idag mot 2 procent 2012. Nästan alla var under 35 år.

Det är bedrövligt att läsa redogörelserna för vad unga kvinnor inom olika branscher tvingas utstå. Det är givetvis inte acceptabelt. Vi kommer tillsammans med advokatbyråerna att försöka identifiera och analysera vad det beror på att det alltjämt kan få äga rum, alltifrån förolämpningar, trakasserier till rena övergrepp, utan att dessa adresseras. Och, på vilket sätt vi gemensamt kan få till stånd en ändring. Varje kvinna som utsätts är ett misslyckande. Då hjälper det inte att antalet är jämförelsevis lågt. Detta sagt måste vi i detta angelägna arbete

se till att vi agerar professionellt, proportionerligt och med iakttagande av grundläggande rättssäkerhetsprinciper.